

EREVNA

Innehåll

Urkristen gemenskap.	
Av Fil. lic. Erik Petré.	49
Den otrogne förvaltaren.	
Av Läroverksadjunkt H. Sjögren.	53
Onesimus' flukt.	
Til forholdet mellem herre og trel i Pauli brev till Filemon.	
Av Cand. theol. Olav Nilssen.	60
Luther om hebreiskan.	68
Nya Testamentets "hemlighet".	
Av Prof. H. Odeberg.	70
Verbalinspirationen och Skriftens självvittnesbörd.	
Av Prof. H. Odeberg.	72
Individualism och kollektivism.	
Av Prof. H. Odeberg.	74
Immanent studium av Nya Testamentet.	
Av Prof. H. Odeberg.	75
Böcker och tidskrifter.	77
Innehållsförteckning.	82

*Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

Urkristen gemenskap.

Av Fil. lic. Erik Petrén.

Ett nytt bud ger jag er, att ni skall älska varandra. Så som jag har älskat er skall också ni älska varandra. Om ni har kärlek till varandra, skall alla förstå att ni är mina lärjungar.

(Joh. 13:34, 35)

Om en lem lider, så lider alla lemmarna med den. Och om en lem hedras, gläder sig alla lemmarna med den.

(1 Kor. 12:26)

Den bild av kyrkan som Nya testamentet, närmast Apostlagärningarna och de apostoliska breven, ger oss är fylld av levande människor. Det är Akvila och Priska, Tykikus och Timoteus, Sosipater och Gajus. Alla dessa nämner varandra vid namn och känner varandra personligen. När Johannes skriver till Gajus, avslutar han brevet med orden: »Vännerna hälsar dig. Hälsa vännerna, var och en personligen» (3 Joh. 15). Urkyrkans människor hade en gemensam tro, en gemensam erfarenhet, ett gemensamt mål, samme Herre. Och de var i allt detta djupt personliga vänner. De var för varandra allt. »Vännerna» var allt vad den kristne hade i denna världen. Det är den personliga, mänskliga omsorgen om bröderna som präglar gemenskapen. Inte alltid har man uppmärksammat hur i

detalj t.ex. Paulus intresserar sig för »vad de heliga behöver» (Rom. 12:13). Det gäller naturligtvis i första hand de av honom grundade församlingarnas andliga välfärd. Men Paulus hör inte till kroppens föraktare. Han tänker på Timoteus' klena mage likaväl som uppmuntrar honom till frimodighet (1 Tim. 5:23). Vilken kärlek och omsorg som ligger bakom de enkla orden »den i Kristus beprövade» (Rom. 16:10) kan vi endast ana. Och det har inte bara varit apostlarna som givit en sådan kärlek, de har också varit föremål för den. Paulus skriver om Rufus och »hans mor, som är en mor också för mig» (Rom. 16:13). Både Paulus och Johannes skriver om hur de längtar efter att få träffa de kristna, »för att vi tillsammans skall få tröst ur vår gemensamma tro» (Rom. 1:12), att »kunna komma till er och tala direkt med er, så att vår glädje kan bli fullkomlig.» (2 Joh. 12).

Den inbördes kärleken, solidariteten, gemenskapen var en av de viktigaste former i vilka det kristna livet tog gestalt i urkyrkan. I allmänhet gick det väl inte till egendomsgemenskap (Apg. 4:22). Men man höll reda på varandra, tog hand om varandra fullt ut. Det var en gemenskap som måste ta sig uttryck även i det jordiska därför att den var en faktisk familjegemenskap. »Så länge släktkänslan var levande och släkt och familj höllo tillsamman, fanns det ett stöd i nöden för individen. De höllo behövande medlemmar uppe och sörjde för de gamla och orkeslösa, för änkor och faderlösa» (M. P:n Nilsson, Den romerska kejsartiden II:242). Den kristna kyrkan var en familj, som fyllde alla en familjs funktioner, också de materiella. Överhuvud torde vi med vår nuvarande erfarenhets bakgrund ha mycket svårt att göra oss en föreställning om intensiteten och konkretionen i urkyrkans och fornkyrkans kristna gemenskap. Det var en total insats av var och en som hade till resultat en total omsorg om var och en.

Och denna familjegemenskap omfattade hela världen. Varhelst den kristne kom i det romerska riket hade han bröder och

systrar som i honom såg och tog emot en broder (Nilsson a.a. II:253).

Dessa två drag i den kristna gemenskapen har vi anledning lägga märke till, intensiteten och universaliteten. Hur vanligt är det nu att man kan komma in i en familj som man aldrig tidigare råkat i en främmande stad, kanske i ett främmande land, och bli mottagen som och känna sig som en gammal vän i huset? Inte bara som en arbetskamrat som man understöder för den gemensamma sakens skull utan som en nära personlig vän utan tanke på vad man skall göra för nytta! Den som har upplevt det vet att det är en genuint nytestamentlig erfarenhet.

Hur högt urkristendomen än har satt kroppen och hur stor vikt den lagt vid värden av denna, har den ömsesidiga omsorgen naturligtvis också omfattat vad vi brukar kalla andliga behov. Eller kanske riktigare, den klyvning (och t.o.m. motsättning) som vi ofta gör mellan kroppsligt och andligt, var för urkristendomen fullkomligt främmande. Kristus hade ju uppstått i en härlighets kropp, kroppen även i sitt förgängliga tillstånd var den Helige Andes tempel; frälsningen gällde hela människan, inte bara själen. Det är bara det, att för oss som mitt i all vår materialism gärna spiritualiserar kristendomen är det nödvändigt att särskilt ta fram den höga uppskattningen av kroppen.

Hur också den ömsesidiga själavården var inriktad på konkreta individuella behov visar sig t.ex. i uppmaningen »Låt oss ge akt på varandra och uppmuntra varandra till kärlek och goda gärningar» (Hebr. 10:24). Både för den uppmuntran som här avses och den ingående omsorg som genomlyser många av Paulus' brev, särskilt kanske dem till Timoteus, är förutsättningen uppenbarligen en faktisk kunskap om hur bröderna har det och detta i sin tur en öppenhet från deras sida, som vi utifrån våra mera reserverade levnadsvanor nog har svårt att ens föreställa oss, inte att tala om att själva leva i den.

När Ananias och Safira av Petrus bestraffas för att de inte lagt fram hela köpeskillingen för sitt jordagods (Apg. 5:1-10), är det tydligtvis inte i första hand fråga om den undanhållna penningssumman utan om oärligheten. De hade brutit enheten i hjärta och själ (Apg. 4:32). Till enheten hörde att var och en var fullkomligt öppen om allt sitt goda. Vad betyder det för oss som inte lever i egendomsgemenskap? Vari består det »andliga goda» (Rom. 15:27) som de kristna har att dela med varandra? Paulus betygar att han »skäms inte för evangelium». När så behövs fruktar han heller inte att visa sin mänskliga svaghet. »Och för att jag inte ... då är jag stark» (2 Kor. 12:7-10). Paulus döljer inte sin svaghet, men han koketterar heller inte med den; han utlämnar och utblottar sig själv för att Kristus skall framstå så mycket större och för att styrka bröderna i fullkomningen. »Vi är glada, när vi är svaga och ni är starka. Och vad vi ber om är just detta, att ni skall nå fram till allt större mognad» (2 Kor. 13:9).

Den otrogne förvaltaren.

Av Läroverksadjunkt H. Sjögren.

Man har sagt om Predikaren att denna bok är det svarta fåret bland de bibliska böckerna. Något liknande kunde sägas om Jesu liknelse om den otrogne förvaltaren i Luk. 16:1-8, evangeliet på nionde söndagen efter Trefaldighet. Bland våra perikoper finns kanske ingen, som vållar den samvetsgranne predikanten större svårigheter. Redan det att Jesus givit oss en förskingringshistoria att därav dra ut uppbyggliga lärdomar tycks oss förbryllande och mindre tilltalande, även om det vore fråga om ett avskräckande exempel. Nu tycks dock Jesus framställa förvaltaren som slingrar sig undan följderna av sina bedrifter som ett föredöme, visserligen inte i egenskap av förskingrare men dock för hans sista åtgärd att avskriva gäldenärernas skulder, vilket i alla händelser verkar synnerligen tve tydigt.

Svårigheterna vållas inte av att liknelsens motiv är hämtat från denna syndiga värld och dess förhållanden. Jesus hade inga bättre motiv till förfogande. Men han förstår att förädla det råa och orena materialet, så att det kan återspegla något av evighetens härlighet. Kan tolkningen visa att liknelsen verkligen motsvarar sådana anspråk, så bör den anses ha återgett den ursprungliga meningen. Kan det uppvisas, dels att förvaltaren inte behöver antas vara en simpel bedragare, dels att liknelsens verkliga syfte är vida högre än att rekommendera den kloka förtänksamhetens dygd, så underlättas därmed den uppbyggliga tillämpningen.

Jesus har uppenbarligen i denna såsom i andra liknelser utgått från en faktisk tilldragelse om vilken han kanske funnit sin omgivning utbyta åsikter. En förvaltare har blivit uppsagd, då principalen upptäckt att han »förskingrat» egendom. Det behöver inte ha varit fråga om kapitalförskingring eller bedrägeri. Förseelsen kan ha inskränkt sig till vanvård av inventarier (så Klostermann). Hade verklig förbrytelse förelegat, skulle det säkerligen inte ha stannat vid uppsägning, utan den skyldige hade drabbats av tidens hårda skuldlagar och inte undslupit, förrän han »betalt den yttersta skärven». Hans dom hade kunnat bli densamma som tjänarens i Matt. 18, som själv med hustru och barn och allt vad han ägde skulle säljas, för att skulden måtte bli betald.

Något svårare blir att försvara förvaltarens åtgärd att avskriva en del av gäldenärernas skulder. Det tycks inte heller i detta fall ha varit fråga om pengar. Olja och vete är produkter som än i dag erläggs in natura, och kvantiteterna är visserligen betydande, men de överskrider ingalunda gränsen för det sannolika. Var lantbruket på Palestinas oerhört bördiga jord givande, så visste ägaren också att ta ut arrendet i proportion därefter.

Att förvaltaren avskriver ända till 50 procent tycker vi vara en väl kraftigt tilltagen rabattering. Men man har knapp rätt att kalla det oärlighet, vilket ju inte heller husbonden gör. Förvaltaren har sannolikt inte överskridit sin formella befogenhet. Han bör ha haft fullmakt att på eget ansvar uppgöra villkoren med de underhavande, och om husbonden ansåg sina intressen därvid tillbakasatta, kunde han såsom nu skett uppsäga förvaltaren för oskicklighet men knappast beskylla honom för oärlighet.

Det finns också stor anledning att anta att arrendena enligt tidens sed från början varit för högt tilltagna. I sådant fall blir åtgärden försvarlig och får dessutom ett försonande drag av

barmhärtighet. Förvaltaren ville ju också väcka tacksamhets-känslor hos gäldenärerna, och om dessa i sin ordning sedan ville visa sin erkänsla med att hjälpa sin välgörare, kan man knappt klandra denne för det, i synnerhet som husbonden, som bör ha varit mest intresserad, t.o.m. berömmar honom.

Även om man antar att det varit fråga om kontanta lån som av någon anledning skulle få gäldas in natura, behöver ingen oärlighet antas föreligga. Förvaltaren ägde troligen rätt att modifiera lånevillkoren — ägaren ville väl på förmöget folks vis vara befriad från detaljbekymmer — och det är inte heller otänkbart att värdet av oljan och vetet under rådande konjunkturer stigit så, att ägaren trots avskrivningarna gjorde endast obetydlig förlust. Han kunde då också bedöma sin förvaltare med överseende, så mycket mer om denne haft ett människovänligt motiv bakom sin åtgärd, som kom både gäldenärerna och honom själv till godo. Husbonden hade inte varit betjänt av att förre förvaltaren skulle behövt tigga sig fram eller göra slavarbete för sin existens.

Vi kan således anse oss befriade från de onekligen allvarliga betänkligheter som uppkommit, om Jesus verkligen framställt en bedräglig tjänstemans finurligheter som efterföljansvärt exempel för sina lärjungar. Men här kvarstår en inte obetydlig svårighet.

I v. 8 läser vi att husbonden berömde — just berömde — den otrogne förvaltaren för att han hade handlat klokt. »Ty den här världens barn handlar klokare mot sitt släkte än ljusets barn.» I noggrannare anslutning till grundtexten (även i Vulgata): Han prisade förvaltaren, emedan han handlat klokt *och emedan* denna tidens barn handlar klokare o.s.v. Det är tydligen husbondens omdöme. Jesus tillägger omedelbart *sitt* omdöme i den ur vår perikop numera uteslutna v. 9: »*Jag säger er o.s.v.*» Berättelsen slutar alltså med husbondens ord. Men först Jesu ord gör den till en liknelse.

Vad menar nu husbonden med »ljusets barn»? Han kan inte avse de kristna, som åsyftas i parallellspråket i 1 Tess. 5:5. Om sådana kunde han inte ha någon kännedom, ty de fanns då ännu inte. Han kan tänkas ha avsett de fromma israeliterna, antingen han antas ha varit jude eller inte; vilket-dera framgår inte av texten, och tilldragelsen kan ha ägt rum var som helst i österlandet, där olja och vete produceras. Allting talar emellertid för att skådeplatsen är Palestina. Han såg många av de stilla i landet, fromma bedjare, som hade sinnet riktat mot det som är ovanefter. Även en världsligt sinnad godsägare kunde då som nu inte undgå att iaktta detta sällsamma slags folk. Ordet barn i sammansättningar, i grundtexten »söner» är ett vanligt österländskt talesätt. Vishetens barn betyder de visa, Guds barn de gudaktiga, ljusets barn de upplysta (Barnabas, förmaningens son, betyder förmanaren, predikanten) och om han också inte tänkt på dem som älskar gudskunskapen utan på de kunskapsälskande i allmänhet, kan man förstå hans något nedlåtande ironiska uttalande. Praktiskt folk som min förvaltare, vill han säga, förstår att sköta sig i livets förhållanden bra mycket klokare än de där inåtvända ideologerna. Jesus och hans lärjungar hörde till den senare sortens folk. Inställningen är inte alldeles okänd även i våra dagar.

En romersk eller grekisk godsägare i Palestina, vilket land då under århundraden varit genomträngt av grekisk-romersk kultur, som fariséerna hatade, kunde ha tänkt på de lärde som undervisade i filosofi, vältalighet, språk m.m. En brukspatron eller bankdirektör i våra dagar skulle också kunna säga att hans tjänstemän och arbetare visade mer praktiskt och ekonomiskt förstånd än sådana där bokmalar.

På vilket sätt vi uppfattar yttrandet kan vara av underordnad betydelse för tolkningen. Den förstnämnda uppfattningen torde dock vara att föredra. Palestina var säkerligen då som nu

ett land med övervägande religiös folkanda. Man kunde tänka sig fariséerna och de skriftlärdade inbegripna i eller företrädesvis åsyftade med omdömet om »ljusets söner». De var upplysta, på samma gång lärda och fromma. Men i v. 16 får vi veta att fariséerna var penningkära — ett i alla tider karakteristiskt drag — och drev gäck med Jesus för hans maning att söka de himmelska skatterna, som är uttalad i v. 9, vartill vi återkommer. Deras »praktiska» sinnesriktning kunde inte gärna ha undgått en i landet bosatt jordägare och kapitalist, även om han inte så noga skilde de olika slag av ideologer som han observerat och i allmänhet funnit vara opraktiskt folk. Han hade kanske fått något större respekt för de ekonomiskt anlagda fariséerna. —

Med v. 8 är liknelsen avslutad. Sådan den nu föreligger ger den oss en realistisk och föga uppbygglig bild ur livet men ingen kristlig predikotext. Vi ser en förvaltare som är »om sig» och på samma gång human mot underhavande och en husbonde med en visserligen världslig men i grunden förstående och välvillig inställning till medmänniskorna. Här möter oss inga brottsliga karaktärer utan vanliga människor med svagheter och förlåtliga oregelbundenheter i tanke- och handlings-sätt. Men Jesus hade inte kunnat uppställa någon av dem som föredöme för sina lärjungar. Man skall lägga märke till att det inte är han utan husbonden som berömmar förvaltaren. Det kristliga uppbyggelsemotivet inträder först i v. 9. Varför är då den versen struken ur vår perikop?

»Jag säger er: Skaffa er vänner med hjälp av den rättfärdige mammon, för att de skall ta emot er i de eviga boningarna, när världslig rikedom har tagit slut.»

Med dessa ord lyfts den i sig ganska intetsägende berättelsen upp på ett högre andligt plan, så att det verkligen kan hållas en kristlig predikan över texten. Denna historia har såsom andra dylika som Jesus använder till underlag för liknelser,

föga intresse eller andligt värde. Dess innehåll är så jordiskt som möjligt. Men med sin övernaturliga förvandlingskonst gör Jesus den till en av himmelskt ljus strålande juvel. Fattiga syndares svagheter och grumliga motiv i vilka likväl göms en gnista av medskapat evighetsvärde, gör han till symboler för sina sanna vänners av gudomlig nåd ledda omtanke om det eviga livets värden. Som förvaltaren tänker på sin framtid, så skall en kristen ha omsorg för evigheten. Den himmelske konungen ger sitt bifall därtill, såsom husbonden gillade förvaltarens åtgärder. Han kan med sin nåds eviga rikedomar fylla bristerna i människors verk. Men han fordrar en kärna av barmhärtighet och människokärlek i deras verk såsom husbonden väl upptäckte det i sin tjänares handling. Finner han det, kan han efterskänka och förlåta liksom konungen i Matt. 18.

I de nio andra liknelserna med motivet husbonde och tjänare är den förre en symbol av den himmelske konungen. Det vore sällsamt om denna liknelse skulle avvika från typen och om husbonden skulle beteckna själafienden eller Mamon, som då skulle lägga i dagen ett överraskande fördragsamt och humanant sätt att bedöma den som lurat honom. En typ för ett världsligt sinne är han onekligen, men sådana är ock de husbönder, konungar eller domare som figurerar i andra liknelser. I denna världen finns inga bättre typer att välja på. Men Jesus förädlar dem, liksom han vill förädla hela den fallna världen. Därför har han kommit hit, ingått i dess liv och övervunnit dess fördärv.

Förvaltaren är också en typ av oss vanliga människor. Vi söker vårt jordiska väl på olika vägar på bekostnad av den som skänkt oss sitt goda att troget förvalta. Vi har svikit honom och är därför alla uppsagda på obestämd tid och skall avlägga räkenskap. Men om vår himmelske herre finner något spår av sin kärleks och barmhärtighets sinne hos oss, i det vi förlåter och hjälper medmänniskor, så är han rik nog att efter-

skänka vår skuld. Omtanke om eget intresse klandras inte av honom, som givit oss budet att älska vår nästa som oss själva.

Det ljus som ur Jesu ord genomstrålar den i sig mörka liknelsen kommer från ordet om »*de eviga boningarna*». Hela kristenheten har insett det och har därför hittills inte rört vid dessa heliga ord. Man får inte avbryta vår Frälsare, när han vill rikta vår blick uppåt till de heliga ting som inte förgås, när jordiska ting och bekymmer tar slut.

Varför har ett sådant Herrens ord inte fått stå kvar i perikopen? Mången predikant har säkerligen det oaktat talat huvudsakligen över det ordet.

På vilket sätt Jesu lärjungar uppfattade ordet om Mamon eller guldets — världens av blod och tårar fläckade avgud — och dess rätta bruk i det eviga livets tjänst, därpå finner vi många exempel i Apostlagärningarna och breven, där vi ser hur de kristna av all ekonomisk förmåga tjänade i synnerhet sina bröder i tron utan att därför glömma den allmänliga kärlekens bud. Kyrkans och missionens historia ger en outtömlig rikedom av bevis på att Herrens ord inte fallit på ett hälleberg.

Onesimus' flukt.
Til forholdet mellem herre og trell i Pauli
brev till Filemon.

Av Cand. theol. Olav Nilssen.

Er kristendommen nødvendig i det jordiske liv, eller er her fornuften det eneste etiske prinsipp? Så kan man spørre. For når man ser på kristendommen slik den leves og forkynnes, får man det inntrykk at kristendom, det er noe som gjelder innenfor det religiøse og kirkelige liv og bare der.

Likevel er det dem som påstår at kristendommen har eksistensberrettigelse ikke bare i livet opad og innad men også i livet utad i forholdet til verden og næsten. For man har så lett for å tro at om noen er kristen, da vil han også kunne makte alt og det meget bedre enn noen ikke-kristen.

Men da glemmer man at man har med gjerninger å gjøre som den ikke-kristne kan gjøre like godt som den kristne, ja ofte bedre. For den jordiske gjerning har ikke bare én side, ikke bare en etisk side men også en teknisk side. Og da er det således at mens noen gjerninger er av teknisk art, er andre av etisk art og atter andre av både teknisk og etisk art. Hvor det er en sak man har med å gjøre, da er gjerningen av teknisk art, men hvor det er en person man står overfor, da kan gjerningen bli etiskt aktuell. Men er gjerningen av personlig etisk art, da kan kristendommen bli av absolutt nødvendighet — visse omstendigheter avgjør dette.

Er kristendommen av absolutt nødvendighet for det jordiske liv, eller er fornuften her alt og troen intet? Både ja og nei. For det kan opstå forhold da kristendommen er av absolutt nødvendighet i det jordiske liv.

Et sådant forhold opstod mellom Onesimus og Filemon. Onesimus var slave og Filemon var herre. Og om nu Filemon ikke hadde været noe annet enn en vanlig herre, og Onesimus heller ikke hadde været noe annet enn en vanlig slave, vilde det ha gått uten at det hadde blitt til noe.

Nu derimot var Filemon en urimelig herre, og Onesimus var en slave som vilde noe. Derfor *måtte* det bli konflikt, og det ble det også.

Om der nu ikke hadde været en tredje med, vilde vi ikke fått vite noenting om det hele. For det at en slave flyr, det er ikke noe nytt. Onesimus var ikke den første og han blir heller ikke den siste. Men nu ble Paulus implisert i denne sak. Derfor kom denne sak med i historien, og derfor er det vi kan se den under kristelig synsvinkel — likesom alle andre saker som er av samme art som denne. Og det er det vi nu skal gjøre.

Hvorledes kan vi nu betrakte Filemon som en urimelig herre? Der står jo ikke noe om at Filemon var urimelig i sitt forhold til Onesimus. Og dessuten var Filemon kristen og dermed skulde alt ha været bra.

Filemon var en kristen og likevel var han en ikke-kristen. Det vil si: Overfor Gud var han en kristen, overfor kristne også, men han var overfor Onesimus en ikke-kristen.

Om vi nu holder oss til Pauli brev til Filemon, og det er det eneste dokument vi har i denne sak, så finner vi ikke et ord om at Filemon var urimelig, og det selv om vi leser brevet nøyaktig igjennom. Men det som man ikke sier direkte, det kan man si indirekte. Og det er det Paulus gjør her. Og dermed viser det seg hvor hensynsfull Paulus kunde være. Han går ikke rett på sak slik som engang profeten Nathan gjorde det overfor David

etter historien med Batseba da han sa: Du er mannen. Som Filemon skulde ha været overfor Onesimus men ikke var, slik blir nu Paulus overfor Filemon. Paulus kunde ha været mot Filemon som Filemon var mot Onesimus. Men slik var ikke Paulus. For Paulus krever ikke noen rent ytre lydighet, men han venter en hjertets lydighet. Han kunde byde og befale han også og det også som kristen, for han hadde megen frimodighet i Kristus. Men for kjærlighetens skyld ber han heller.

For frimodighet er noe individuelt noe; kjærligheten tilhører det sociale. Frimodigheten angår den enkelte, kjærligheten den enkeltes forhold til sin næste.

For sin egen del kunde nok Paulus byde, men for kjærlighetens skyld, for sin næstes skyld og for Filemons skyld gjorde han det likevel ikke. I stedet for å være frimodig å byde er han heller kjærlig og ber. Og det gjør han forat Filemons godhet ikke skulde være som av tvang men frivillig.

Kan man tale om noen tvungen godhet? Ja man kan gjøre det. Men denne godhet er samtidig også en hjerteløs godhet. Menneskets hjerte og kjærlighet er ikke med i denne godhet.

I den jordiske gjerning søker den kristne ikke bare menneskets gjerning men langt mer næstens hjerte og kjærlighet. Og dermed blir der sluttet et vennskap som er av langt større verdi enn det jordiske som svinner og forgår.

Det er det Paulus nu vil at der knyttes et vennskap, et bånd som holder når alle jordiske bånd brister, så de nu ikke lenger bare møtes som herre og slave men at de fra nu av er sammen som mennesker og kristne. Dermed vilde forholdet mellem Filemon og Onesimus kunde sees under evighetens synsvinkel.

Hvor helt anderledes man løser problemet utenfor kristendommen! Om ikke de som er herrer i denne verden får sin vilje igjennem godvillig, så søker de å få sin vilje igjennem ved makt, ved vold og tvang og terror. Og det kan også lykkes

for dem på denne måte å opná sin vilje, men vel å merke bare forsåvidt det gjeller det ytre. Menneskets hjerte og kjærlighet vinner de aldri. Og det er dog det som når alt kommer til alt, er det eneste som er verdt å eie.

Så er det i verden. Men »så skal det ikke være hos eder», sier Jesus. »Men den som vil bli stor blandt eder, skal være eders tjener, og den som vil bli først blandt eder, skal være eders trell. »

Som tjener og trell er det den kristne skal være mot sin næste. Og det gjeller også den som er herre. For om han er herre i det ytre, i det åndelige liv er han alles trell. For Kristus kom forat de som er herre skulde bli trell og de som er trell skulde bli fri. Og da er dette således å forstå at det er de som er herrer i det ytre, som blir trell i det indre og den som er trell i det ytre, som blir fri i det indre.

Denne dobbelthet og motsetning i det det kristne liv er det også Luther gir uttrykk for i sitt kjente ord: »En kristen er en tjener i alle ting og alle undergitt, en kristen er en fri herre i alle ting og ingen undergitt». For den kristne frihet er i Kristus, i det indre åndelige liv og det enten dette liv er rettet mot Gud eller næsten.

Men denne indre åndelige frihet som den kristne har overfor sin næste, kommer ikke til uttrykk ved å herske men ved å tjene. Frihet til å tjene ikke frihet til å herske er den kristne frihet. Tjeneste og frihet, så paradoksalt det enn høres for kjød og blod, så hører disse to sammen i den kristnes liv. Og så var det også med Kristus selv. Han kom ikke for å herske men for å tjene, og likevel var han fri. Slik er det ikke med dem som står utenfor kristendommen. For hersker de, er de fri, er de treller er de ikke fri.

Å utøve tvang er en urett som den overordnende kan gjøre mot den underordnende, forakt er en annen urett han kan gjøre mot ham. Herren betrakter slaven som slave, ikke som noe

annet. Så var det også med Filemon. Han hadde tatt Onesimus for en slave og ikke for noe annet og mer enn en slave. Nu var ikke Onesimus bare slave. Han var også et menneske likesom Filemon var et menneske. Og som menneske hadde han rett til å bli behandlet som menneske. Men det var altså det som ikke skjedde. For Filemon gjorde forskjell på folk.

Filemons urett mot Onesimus bestod altså i tvang og forakt. Og mot dette måtte Onesimus reagere.

Nu var Onesimus ikke kristen. Det var noe han ble etterat han var kommet til Paulus. Og derfor kunde heller ikke Onesimus makte sitt forhold til Filemon. For en kristen blir i sitt kall og i sin jordiske gjerning også da når dette kall blir fylt med prøvelser og vanskeligheter. Og slaven som er kristen, flykter ikke men blir hvor han er også da når hans here blir urimelig og umulig å ha med å gjøre.

Dette er imidlertid fullstendig utenkelig for en slave som ikke er kristen. Så så sant det bare er noen mulighet til å komme seg vekk, forsvinner han. Men om nu denne slave som ikke er kristen, ikke har noen mulighet til å komme seg vekk men må bli hvor han er, da står denne slave i fare for å bli slave i dobbelt forstand. Han blir ikke bare slave i det ytre men også i sitt indre, han blir en kujon. For han har ikke de etiske forutsetninger som må til for å kunne møte en slik situasjon. Denne fare står også kristne slaver overfor. Og det er denne fare Paulus advarer mot i sitt første brev til korintierne når han sier: Bli ikke menneskers treller!

Hva er det nu som gjør at den kristne blir stående i sin jordiske kallsgjerning når den ikke-kristne griper til flukt?

Når en gjerning blir fylt med prøvelser, da kan disse prøvelser bli så store at det er et spørsmål om man i det hele tatt kan få utrettet noe positivt. Og så kan det også bli med den som er slave. Men om slaven ikke kan få utrettet noe positivt som slave, kan han få gjort en gjerning som kristen. Og da er

Kristus selv det store forbilledet til etterfølgelse. Han hadde ikke gjort noen synd, og i hans munn fantes der ingen svik. Likevel ble han hånet men hånet ikke igjen, likevel fikk han lide men truet ikke. I stedet overlot han det til den rettferdige dommer, til Gud, 1. Pet. 2,12-23.

I dette tilfelle hadde Onesimus om han hadde vært en kristen, hatt en oppgave overfor Filemon, å gjøre Filemon til en kristen også overfor sin næste. Der manglet nemlig noe på det. Men nu var Onesimus ikke kristen da han var hos Filemon. Derfor var det best at det gikk som det gikk, at Onesimus forsvant. Og dermed ble navnet Onesimus til en bitende ironi for Filemon om det ikke hadde vært det før, for navnet Onesimus betyr den nyttige. Det var en skjebnens ironi at denne slave skulde bære nettop navnet Onesimus, den nyttige. For det var noe helt annet enn nytte Filemon hadde av denne slave. Og til slutt forsvant han altså. Det var det beste som kunde skje ikke bare for Onesimus men også for Filemon. Så var ihvert fall de ergrelsene slutt, alle de som Onesimus skaffet ham. Det var riktignok et prestisjespørsmål for Filemon dette å kunne holde Onesimus fast, å kunne holde ham nede. Men det, det gikk ikke. Om han kunde ha møtt Onesimus som menneske, vilde han også ha kunnet beholde ham som slave. Men det maktet ikke Filemon. Og det ennu han var kristen.

Det var ikke for ingenting at Onesimus flyktet. Nu var det lett ettersom Onesimus var den ringere å gi ham hele skylden. Men også Filemon hadde sin del av skylden. Han hadde den første skyld, og han hadde den egentlige skyld. For han var kristen. Men nettop fordi han var kristen *kunde* han ha maktet sitt forhold til Onesimus. Onesimus var ikke kristen. Derfor hadde ikke han noen mulighet til å makte sitt forhold til Filemon. For når prøvelsene for alvor meller seg, da er det ikke noe annet som kan føre igjennom enn kristendom.

Tvang og forakt, det var Filemons urett mot Onesimus.

Onesimus på sin side var ikke kristen og kunde derfor ikke se noen mening i det at han var Filemons trell ettersom Filemon var en urimelig herre og hele hans gjerning som trell bare var blitt som en eneste stor prøvelse for ham. Derfor flyktet han.

Nu hadde Paulus været hos Filemon, og der hadde Onesimus lært Paulus å kjenne som en han kunde ha tillit til i alle ting. Derfor flyr han til ham i sin nød. Paulus tar imot ham, og så gjør han ikke bare Onesimus til en kristen, men han sender ham endog tilbake igjen til sin herre. Og dermed viser Paulus at kristendommen ikke bare har en religiøs og åndelig oppgave, men at den også har en oppgave i denne verden. Det er så lett å tenke så at kristendom, det er noe som hører til innenfor det rent åndelige og bare der har sin eksistensberettigelse. Og det er vel også i erkjennelsen av dette at man har været i tvil om brevet til Filemon forsvarer sin plass blandt de kanoniske skrifter.

Filemons brev kommer sist i Bibelen av alle Pauli skrifter. Og forsåvidt kunde det ligge nær å tenke som så at innehollet av dette brev var av mindre verdi, ja endag så verdiløst at det kunde været borte uten savn. Men forholdet til det sociale hører med til det helhetsbillede vi får av urkristendommen i de Hellige Skrifter. Og dermed forsvarer forholdet til det sociale sin plass i all sann kristendom.

Men dette skal man legge merke til at kristendommen har bare med den åndelige side ved saken å gjøre. Paulus hadde her hatt en anledning til å komme inn på slavespørsmålet. Denne anledning benytter han imidlertid ikke. I stedet begrenser han seg til det rent personlig-etiske. Og dermed viser han hvorledes man som kristen stiller seg til sociale spørsmål. Det sociale spørsmål som sådant tar han som et givet datum. Han søker ikke å rokke ved det eller forbedre det, og det til tross for at det sikkert også dengang som nu kunde været meget å utrette i så henseende. For det kunde en ikke-kristen gjøre like

godt som en kristen. Derfor konsentrerer han seg istedenfor om den etiske side ved saken. Og så gjør han det overalt hvor man har med et jordisk spørsmål å gjøre, således gjør han det i det politiske spørsmål og i spørsmålet om adiafora. Han ser bort fra sakens rent ytre side og konsentrerer seg om det etiske, om menneskets hjerte og kjærlighet.

Luther om hebreiskan.

I den av Ernst Zimmermann m.fl. utgivna »Lutherkonkordansen» (Geist aus Luthers Schriften oder CONCORDANZ der Ansichten und Urtheile des grossen Reformators, I-IV, Darmstadt 1827-1831) finns följande uttalanden av Luther om det hebreiska språket. (Citaten är givetvis hämtade från Walchs upplaga. Översättningen här nedan är gjord av David Hedegård.)

1. För den som vill förklara den Heliga Skrift är det högeligen av nöden att känna och förstå hebreiskan. W. A. VI, 2763.

2. De unga teologerna bör studera hebreiska, så att de är i stånd att jämföra de grekiska och hebreiska orden och inse deras egendomlighet, art och kraft. W. A. XXII, 1067.

3. Utan det hebreiska språket kan man omöjligen rätt förstå den Heliga Skrift. Ty fastän Nya testamentet är skrivet på grekiska, är det likväl fullt av hebraismer och hebreiska talesätt. Därför har man med rätta sagt: »Hebréerna dricker ur själva källan, och grekerna dricker ur rännilarna, som flödar från källan». Men de som håller sig till latinet dricker ur vattenpussarna. XXII, 2256.

4. Det hebreiska språket har framför andra språk något alldeles egenartat, som avviker från det vi annars är vana vid. VI, 13.

5. I jämförelse med andra språk är väl hebreiskan ett enfaldigt men ett majestätiskt och härligt språk. Det är enkelt och sparsamt, och likväl är det så rikt att det inte kan jämföras

med något annat. Det hebreiska språket är det allra bästa och rikaste ifråga om ordens betydelse, och det är rent, tigger inte, har sin egen färg. XXII, 2254.

6. Insikten i och bruket av detta språk har råkat i sådant förfall att de aldrig mer kan fullkomligt återupprättas. Och inte bara ordens betydelse utan också uttalet och grammatiken är på mångahanda sätt fördunklade. Detta är orsaken till att vi inte kan känna den rätta innebörden eller kraften i många ord och utsagor. Om insikten i detta språk på något sätt skall kunna återupprättas, så måste det ske genom *de* kristna som från Nya Testamentet vunnit insikt i den Heliga Skrift. II, 1244.

Nya Testamentets ”hemlighet”.

Av Prof. H. Odeberg.

Att i världslig mening ha en hemlighet betyder att man önskar *undanhålla* någon något. I denna mening har vi inga hemligheter, eftersom Nya testamentet ännu är tillgängligt för alla. Det är inte heller så med Nya testamentet att en del av det är tillgänglig och en annan del hemlig eller tillgänglig bara för vissa utvalda. Någon hemlig urkund finns inte. Jesus kunde inför domstolen betyga: »Jag har talat öppet till världen ... I hemlighet har jag inte talat någonting alls» (Joh. 18:20). Han hade inte utåt sagt ett och i den inre kretsen något annat.

Men termen »hemligheter» finns på ett genomgående sätt använd i Nya testamentet. Därför kan Jesus också säga: »Ni har fått lära känna himmelrikets hemligheter.» I det offentligt framlagda är allting inneslutet — men detta rymmer i sig och utgör en serie av hemligheter liksom ordnade i koncentriska cirklar. *Ingenting* är undanhållet, men detta som alltså ges åt alla är och blir likväl en hemlighet t.o.m. för den allra innersta kretsen. Så säger också Jesus till Petrus: »Vad jag gör förstår du inte nu ...» (Joh. 13:7).

Inte heller med Paulus är förhållandet det, att han utåt säger ett och samtidigt har en annan lära för sig själv. Hans hemlighet är hela tiden den Guds visdom som är en dårskap för världen. Men denna Guds visdom är en hemlighet om vilken han bekänner att han inte *själv* har fattat den: »inte som om jag redan har gripit det» (Fil. 3:12). Ty detta är något som aldrig tillfullo kan fattas.

Det talas i 1 Kor. 4:1 om »ekonomer» av Guds hemligheter: »Som tjänare åt Kristus och som ekonomer av Guds mystärion.» Den som är förvaltare av hemligheten har fått hela skatten. Han står själv inför hemligheten och måste förvalta den. Han förvaltar alltså det som är en hemlighet i hans egen hand. Belysande exempel ur det dagliga livet är det lätt att finna: livet självt t.ex. — det hör oss till, det är vårt, vi rör oss mitt

uppe i det — och ändå är och förblir det en serie hemligheter. Men det står öppet för oss att bli såsom barn och så fatta det.

För att tränga in i hemligheterna måste man ha *sinne* för hemligheter, sinne för att det finns djup i tillvaron. Ordet »mystärion» måste därför nog akta, vörda och älskas. Här framträder kanske den djupaste kontrasten mellan hemlighet i vulgär mening och i biblisk. Under det att hemlighet i vulgär mening betyder att man vill undanhålla någon något, gäller det i stället här, att man ständigt måste vara inriktad på denna hemlighet och känna förpliktelsen som ekonom av den, m.a.o. känna ansvar för att andra skall bli delaktiga av den och tränga allt djupare in i den. Ekonomen får inte tala om hemligheten på ett sådant sätt att tillgången till den stängs.

Den omständigheten att hela Nya testamentet föreligger i tryck berättigar ingalunda till antagandet att det därmed skulle vara utlämnat till sin innebörd. Hur många är det som verkligen intresserar sig för att tränga djupare in i Nya testamentet, fastän detta föreligger i tryck? Alla har vi t.ex. möjlighet att lära oss grekiska, arameiska och hebreiska. Det är kanske därför som så många inte bryr sig om det. Vore det mycket svårt att komma över nyckeln till dessa Bibelns grundspråk, så kanske vi gjorde oss mera möda.

Det viktigaste är att vi verkligen inser detta: att det som vi fått *ta emot* är en *hemlighet*.

Verbalinspirationen och Skriftens självvittnesbörd.

Av Prof. H. Odeberg.

Vår egen privata syn på Skriften har ingen betydelse. En förkunnare har endast att frambära det grundläggande faktum att Skriften själv säger sig vara Guds ord. Det finns de som förnekar beviskraften hos ett sådant självvittnesbörd och helt tar avstånd från Skriften. Andra intar den positionen att man kan finna åtskilligt värdefullt och sant i Skriften. Men endast så länge man inte studerar Skriften grundligt, kan man stå kvar på den senare ståndpunkten, ty så snart man börjar studera den grundligt finner man att det finns ingenting som kan skalas bort. Allt hänger ihop på ett organiskt sätt. Ordet verbalinspiration har blivit så belastat genom teorier om hur det kan ha gått till, att det blivit ett olämpligt uttryck, trots att det väl täcker Nya testamentets mening. För övrigt anses ju även en profan litteratur som inte är verbalinspirerad inte för litteratur. Skapandet av ett diktverk är just att ge uttryck åt något med de rätta orden: det är inte endast »tankarna» utan själva ordalydelsen som en diktare eller siare upplever som inspirerade.

Det vore a priori möjligt att Skriften är en dokumentsamling som innehåller ord och skildringar av en världsåskådningsprofet, där somt är väsentligt och annat oväsentligt. Utifrån en sådan uppfattning kunde man säga att det visserligen är tydligt att Kristus satte stort pris på Skriften men att detta inte längre har betydelse för oss. Det bärande och väsentliga vore hans lära om kärlek och frälsning.

Men ser man något grundligare efter, finner man att varje uttalande av Kristus är upphängt på Skriften. Tar man bort hans lära om Skriften, finns det ingenting kvar vare sig av kärlek eller frälsning. Hur svårt det än må vara att finna sig i detta faktum, så går det inte att komma ifrån det. Då är det konsekventare och ärligare att säga: Vi vill inte alls ha med Skriften eller Kristus att göra.

Men kan man göra det? Är det här fråga om att ta ställning till en

bland många tänkbara världsåskådningar? Jesus säger att somliga tar emot, andra inte. Men det är inte fråga om en åskådning utan en verklighet som omfattar hela världen. Och denna verklighet innehålls i Skriften. Den grekiska grundtextens ord i Luk. 24:44 är i den senaste översättningen [1917] återgivna på ett sätt som inte låter Jesu mening komma till sin rätt. Översättningen bör vara: »*Dessa är mina ord* som jag talade till er, medan jag ännu var med er, att allt det som är skrivet måste uppfyllas». D.v.s. *allt* vad jag har sagt, *hela* min undervisning, går ut på detta att Skriften skall uppfyllas. Så »öppnade han deras sinnen till att förstå Skrifterna». Och så sammanfattas allt, både Jesu död och hans uppståndelse i detta »det är skrivet», Luk. 24:45-46.

Skriften är uttrycket för förankringen i historien. Den utgör och betecknar Skaparens och Upphållarens rådslut. Korsdöden, en händelse på en bestämd dag i historien betyder när det om den heter: »det är skrivet», att *hela* historien är med i denna enda dags händelse. I Kolosserbrevets 1:a kapitel heter det ju också att den som är förstfödd från de döda är den som är förstfödd i *hela skapelsen*.

Individualism och kollektivism.

Av Prof. H. Odeberg.

När det i Nya testamentet heter: »han blev omvänd och döpt med hela sitt hus», vill en modern läsare gärna söka pressa in detta i något av de falska alternativen: individualism — kollektivism. Men det är enligt Nya testamentet varken så, att de enskilda medlemmarna av ett hus var för sig bestämmer sig för omvändelse eller att de av husfadern tvingas att samtliga omvända sig.

Om man tar bilden av ett träd, skulle enligt modern individualism detta utgöra en summa av förut existerande rötter, blad, blommor etc., vilka kommit överens om att arbeta tillsammans. För en uppfattning som betonar det individuella läggs vikt vid att individen har både rätt och möjlighet att gå ut ur arbetsgemenskapen, d.v.s. roten, bladet eller blomman kan avskilja sig från trädet, när det inte längre passar att vara med.

För den kollektivistiska uppfattningen, som bara är det nödvändiga korrelerat till den individualistiska, läggs tonvikten på helheten. Det är nödvändigt att alla bidrar till det gemensamma bästa. Att vilja vara individ är att sabotera enheten.

För Nya testamentet är det så, att om roten planteras i ny jord, så följer självfallet hela trädet med. För Nya testamentet är enheten en förutsättning för individualiteten. Just genom att vara en lem i Kristi kropp blir man olik alla andra.

Så är det också i verkligheten. I växtriket kan man noga besett inte finna två exemplar som är varandra exakt lika, det finns faktiskt lika många arter som det finns individer. På samma sätt med atomerna. De är inte, som man först antog, exakt likadana små kulor, utan var och en är olik den andra, beroende på de inflytanden de utsätts för, de kraftfält, vari de befinner sig.

Immanent studium av Nya Testamentet.

Av Prof. H. Odeberg.

Ett immanent studium av Nya testamentet innebär att man framlägger dess innehåll sådant det verkligen är, utan att låta sig influeras av vad som »passar» eller som anses passa eller vad som är behagligt. Man får verkligen söka ta det som det är och som där står. Endast ett så bedrivet studium för djupare och djupare in i Nya testamentet. Men det innebär att man i stor utsträckning måste avlägsna sig, frigöra sig, från gamla invanda tankegångar. Det är att märka att Nya testamentets ofta »egendomliga» tankar ger bättre orientering i verkligheten, även om de framstår såsom oförnuftiga. Det gäller att observera inte bara sådant som är lätt gripbart för traditionella och förtrogna »förnuftiga» tankebanor, utan just det som för det invanda tänkandet ter sig främmande eller som kan tänkas vara otillgängligt därför att det är bortglömt. Ty man kommer då att göra upptäckter om vilka man inte kunnat förutse att de har en alldeles påtaglig relation till verkligheten.

Ett immanent studium av Nya testamentet kräver alltså även detta av oss, att vi lär oss tillämpa Nya testamentets egen betoning och dess egen rangskala av vad som i dess utsagor är av intresse och betydelse. Och det gäller därvid att markera och betona särskilt det som i relation till våra invanda tankebanor ter sig främmande och »konstigt», ofta exemplifierat i den symboliska synen på livet och tillvarons ting. Man möter ju ofta ord och utsagor om vilka man anar att de har en reell betydelse, men man förmår liksom inte gripa vad de vill säga en — och så går man förbi dem. Detta kan ju bero på att de inte *kan* säga en någonting, därför att man står utanför de realiteter de avser, och då är det inget att göra åt det. Men annorlunda blir förhållandet då ett ord eller en utsaga verkligen skulle *kunna* säga en något men inte gör det. Då kan förklaringen vara den att själva tillägnandets gåva gått förlorad på grund av undernäring, ty de begränsade tankebanorna vid umgåendet med Skriften tyder på undernäring och förträngning av synvidden. Och i ett sådant läge får man medve-

tet inrikta sig på att observera och betona just sådant som *inte* tycks säga en någonting.

Som ett exempel på sådana bortglömda symboler kan anföras »väderstreckens» användning i Nya testamentet. Denna symbol möter ofta och i *viktiga* sammanhang, och det är alldeles tydligt att den har något att säga. Det är en uppgift för den som vill forska i sin bibel att ta reda på vad det betyder, när norr och söder, öster och väster nämns. Att de har symbolisk betydelse är otvivelaktigt. Man bör observera t.ex. Ps. 107.

Som parallell kan nämnas att vissa israelitiska kretsar betraktade väderstrecken som uttryck för tillvarons struktur. De var symboler för själva balansen i tillvaron och användes ungefär på samma sätt som vi lärt oss tala om positiv och negativ elektricitet. Så betecknar norr människans vänstra sida, det negativa — men inte i betydelsen av ett minus eller en brist — utan som den ena komponenten i tillvarons balans, på samma sätt som en fysiker talar om balansen i en atom mellan den positiva atomkärnan och de negativa elektronerna. Från den fysiska tillvaron är steget inte långt till den andliga: så fick norr och söder stå som symboler för den gudomliga strängheten och rättfärdigheten å ena sidan och den gudomliga barmhärtigheten och mildheten å den andra. Symboliken genomfördes också beträffande människans liv, som ju är en avbild av den gudomliga verkligheten. Öster betecknar ursprunget, källan, väster slutmålet, fulländningen.

När det i Bibeln talas om att komma från öster och väster, norr och söder, så betyder det alltså inte ett kommande från alla håll rätt och slätt, utan det betyder ett kommande från alla *komponenter* i tillvaron. Man kan jämföra med vissa av oss ännu brukade symboliska uttryck, såsom »ex Oriente lux» (från öster kommer Ljuset), vars ursprungliga och egentliga innebörd vi inte riktigt fattar. Eller man kan tänka sig en kommande generation som en gång skulle kunna tänkas läsa i från vår tid bevarade skrifter om positiv och negativ elektricitet, men förlorat kunskapen om vad de orden betyder. De skulle då inte säga dem något, det enda gripbara och påtagliga skulle endast bli begreppet elektricitet.

Så måste också vi vid läsningen av Nya testamentet ständigt ha i minnet, att vi där överallt möter bortglömda symboler. Att kunna förstå Bibelns av samtiden bortglömda symboler kallades ännu i förra århundradet att förstå »Kanaans tungomål». För oss är det tänkvärt att det då fanns människor som både *förstod* detta tungomål och *levde* i det.

Böcker och tidskrifter.

Albert. J. Lundgren, *Rättfärdighetens vapen till höger och till vänster*. Stockholm 1947. Harriers Bokförlag. 144 sid.

Författarens avsikt med denna bok är att i någon mån skingra den okunnighet som råder i andliga frågor. Då efter hans förmenande den starka söndringen de kristna emellan i allra första hand är orsakad av bristande kunskap, vill han genom sin skrift tillika »bidraga till uppnåendet av det mål, som enligt evangeliet av Johannes angavs som en bidragande orsak till Kristi död, nämligen 'att till ett församla Guds förskingrade barn'». De frågor som upptas till behandling hör till de allra mest centrala i den kristna tron: ande och materia, skapelsen och människan, syndafallet och dess följder, försoningen, helgelsen, framtidshoppet. Framställningen är mycket realistisk. Sålunda anknyter författaren exempelvis i sin behandling av ande och materia till naturvetenskapens senaste rön. Realismen sträcker sig även till språket, vilket för mångens uppfattning stundom t.o.m. torde genom sina nya uttryckssätt verka djärvt. — Även om anmälaren på vissa ställen satt frågetecken i kanten, vill han gärna rekommendera nämnda skrift. Den ger en intressant framställning av kristna grundsanningar och är rik på goda och tankeväckande synpunkter.

E. N.

David Hedegård, *Enighet i dopfrågan?* Jönköping 1947. 91 sid. Rekvideras från Bokexpeditionen, Kortebo.

Författaren vänder sig i denna skrift i första hand till »sådana kristna, som — ehuru de äro döpta som barn — fråga sig, om de åter måste låta döpa sig för att bliva uppfyllda av den helige Ande». Han låter framställningen fortlöpa i form av ett samtal mellan två personer av vilka den ene i bokens början står i beredskap att »Taga dopet». Under samtalets gång förs denne steg för steg över från uppfattningen av dopet som en bekännelsehandling, en laggärning, till den bibliska synen på dopet som ett sakrament, ett nådemedel.

Rektor Hedegårds skrift hälsas med stor tacksamhet. Den ömtåliga dopfrågan behandlas här av en man som är väl insatt i de olika frågeställningarna och väl förtrogen med sitt Nya testamente. Samtidigt som författaren själv aldrig svävar på målet i fråga om sin ståndpunkt, präglas framställningen av stor förståelse för oliktankande. Boken är inte avsedd att vara någon teologisk polemiskrift. Den vill vara en vägledare och en hjälpare för människor som känner samvetsoro i dopfrågan och den är skriven av en man som själv personligen kämpat med dessa spörsmål och vunnit klarhet. I överensstämmelse med detta bokens syfte gås inga problem förbi med tystnad. Även de svåraste frågor tas upp och behandlas. Ofta hänvisas därvid till teologiska auktoriteter från äldre och nyare tid: Luther, Pontoppidan, Zahn, Odeberg, Nygren, Percy o.s.v. Under sin behandling av dopet kommer författaren även in på andra frågor av stor aktualitet: församlingsfrågan, statskyrko problemet o.a. — Hedegårds skrift är av största värde för var och en som på allvar vill sätta sig in i det så betydelsefulla spörsmålet den behandlar.

Ev. Nilsson.

Olaf Moe, *Apostelen Paulus' forkyndelse og lære*. Annet opplag. Forlagt av H. Aschehoug & Co., Oslo 1947. 423 sid.

Professor Moes bok om aposteln Paulus' förkunnelse och lära har nu utkommit i sin andra upplaga. I inledningen ger författaren en överskådlig framställning av det sista århundradets Paulus-forskning och drar där efter upp riktlinjerna för den kommande undersökningen. Författaren anser det vara ett metodiskt fel, som hämmat sig i den äldre Paulus-forskningen, att man behandlat Paulus rent litterärt (statistiskt) och därför uppfört hela hans lärobyggnad s.a.s. i en våning. Vid ett verkligt historiskt betraktelsesätt är det nödvändigt att skilja mellan olika våningar och hålla isär från varandra aposteln grundläggande missionspredikan och hans vidare undervisning, hans teologi. I enlighet därmed sönderfaller arbetet i två huvuddelar. I den första huvuddelen behandlas Paulus' missionsförkunnelse och den därpå följande katekumenundervisningen, vilken omfattade dels en kristen sedelära, dels en kristen troslära (de kristna »elementerna»). I den andra huvuddelen ges en framställning av Paulus' teologi efter i huvudsak traditionell disposition: »Den paulinska teologis kilder», »Gud og verden», »Menneskets væsen», »Synden og døden» o.s.v. Att här närmare gå in på det intressanta och rikhaltiga innehållet i ifrågavarande arbete är självfallet inte möjligt.

Ev. Nilsson.

Erich Sauer, *Den Korsfästes triumf*, En vandring genom den nytestamentliga uppenbarelsehistorien. Översättning från originalets tredje upplaga av Bruno Nyström. H. Halls Förlag, Jönköping 1939 (ny upplaga 1945). Kr. 5:-.

Författaren till detta arbete är föreståndare för en bibelskola i Wiedenest, Westfalen, och har gjort sig vida känd genom sina bibelstudieböcker bland vilka den här nämnda torde vara den mest spridda. Den här nämnda boken ger en klar och originell översikt över huvudpunkterna i det nytestamentliga budskapet. Den består av fyra huvuddelar: 1. Soluppgången från höjden. 2. De förstföddas församling. 3. Det kommande Gudsriket. 4. Världsfulländningen och det himmelska Jerusalem.

Ur författarens förord må anföras: »Den Korsfästes triumf — det är den nytestamentliga uppenbarelsehistoriens innebörd. I allt vidare ljuskretsar låter Kristus, triumfatorn, sin himmelska glans stråla ut. Han samlar en församling åt sig, sedan inträffar folkvärldens omvändelse och till sist naturens förhärligande — detta är huvudstadierna i det triumftåg, som förverkligandet av hans frälsningsverk innebär.»

Boken kan karakteriseras som en populär nytestamentlig teologi, översiktligt hållen men alltigenom mycket lärorik.

D. H.

***På biblisk grund.* Föredrag vid Nordiska Studentmötet på biblisk grund i Örebro 4-9 juli 1946. Förlaget Vi tro, Uppsala.**

Den kristna församlingen vilar på biblisk grund. Bibeln är fundamentet för vår tro, den tro »som en gång blivit överlämnad åt de heliga». För att få veta hur man ska bli medlem av Nya Förbundet, har vi inte något annat att göra än att gå till Bibelns vittnesbörd och att göra detta under bön om att Guds ande »öppnar ögonen för undren i Guds lag».

Detta står fullt klart för utgivarna av boken »På biblisk grund». En mångfald av författare kommer till tals på dess nära 200 sidor, och till följd härav är bokens innehåll ganska skiftande. Men bokens huvudtema rör sig om troslivet, hur det föds och hålls vid liv. Kristus — vår dom, Kristus — vår rättfärdighet, Kristus — vår helgelse, Kristus — vår förlösning — dessa är några av de mest framträdande uppsatsernas rubriker. Innehållet är starkt kristocentriskt — det finns ingen frälsning, ingen helgelse, inget evighetsliv utan Kristus. Detta är bokens centrala budskap, ett budskap som är fullt i överensstämmelse med Nya testamentet.

E. W. A.

Hugo Odeberg, *Anteckningar till nytestamentliga texter.*
Svenska Alliansmissionens Förlag, Jönköping. 138 sid. Kr.
3:50.

I denna skrift kommenterar professor Odeberg sextiotre av kyrkoårets predikotexter. En innehållsförteckning i början och ett register över behandlade bibelställen i slutet upplyser om vilka perikoper som kommenteras och underlättar bokens användning vid predikoförberedelse.

De textutläggningar som ingår i föreliggande arbete har tidigare publicerats i tidskriften *Erevna*. Då de nu på allmän begäran förelagts i bokform, hälsas detta med stor tacksamhet. Författarens utomordentliga förtrogenhet med de förhållanden — religiösa, kulturella, språkliga — mot vilkas bakgrund kristendomen framträdde och de nytestamentliga skrifterna ursprungligen avfattades är allmänt känd. Den ger honom möjlighet att bryta sig ut ur tidsbetingat vanetänkande och närma sig Nya testamentet utifrån dess egna förutsättningar. Detta kommer till synes i föreliggande skrift. Genom professor Odebergs kommentarer faller ett helt nytt ljus över mången bibeltext vars innebörd man trodde sig känna. Problem får sin lösning, sammanhang klarnar. Läsaren förs på ett sällsamt sätt in i Nya testamentets egen värld och får ögonen öppnade för dess rika verkligheter.

Av det sagda framgår att denna bok inte har ärende bara till teologer, präster och predikanter. Den är en bok för var och en som på allvar vill lära känna Nya testamentet och dess budskap.

E. N.

Tidskrift för Biblisk Tro. Av denna värdefulla tidskrift, vilken varmt rekommenderas till alla tidskriften *Erevnas* läsare, har nr 3 för år 1947 utkommit. Innehåller: *Fil. Dr. Teol. lic. Lechard Johannesson*: Den kristna uppståndelsetron; *Arvid Svärd*: Moralen och lyckan i tron[/s?]-perspektiv; *Wilh. Bergling*: Pauli missionsresor och brev; *M. Friedländer* om judarna och bibelkritiken (ur »Die jüdische Religion»); *H. Biddulph*: Överensstämmelsen mellan Gamla och Nya testamentets lära; *Arvid Svärd*: Universum och gudstron; *David Hedegård*: Utblick över samtiden; *Gustaf Blomberg*: Läst och bevarat; m.m. Pren-pris 2:75 kr. pr år.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Fil. Lic. <i>Erik Petré</i> n: Urkristen gemenskap	49-52
Läroverksadj. <i>H. Sjögren</i> : Den otrogne förvaltaren	53-59
Cand. theol. <i>Olav Nilssen</i> : Onesimus' flukt	60-67
Luther om hebreiskan (sammanst. av Rektorn, Teol. Lic. <i>D. Hedegård</i>)	68-69
Prof. <i>H. Odeberg</i> : Nya testamentets »hemlighet»	70-71
—: Verbalinspirationen och Skriftens självvittnes- börd	72-73
—: Individualism och kollektivism	74
—: Immanent studium av Nya Testamentet	75-76
Böcker och tidskrifter	77-80

EREVNA. Redaktör: Teol. lic., Fil. mag. E. Starfelt. Lund.
 Redaktion: Teol. lic. Martin Magnusson, teol. lic. Evald Nilsson,
 fil. lic. Erik Petré, fil. mag. Bo Svensson, kand. Erik Albertson,
 kand. Tyke Tykesson. Utgivare: Prof. H. Odeberg, Lund.
 Distributionschef: Fil. mag. Bo Svensson. Red. o. exp.: Erevna,
 Fack 91, Lund. Årsmedlemsavgift inkl. pren.-avg. 2:50 kr.
 Stöd. avg. 4:- kr. Postgirokonto nr 27 11 04. Erevna, Lund.

*Lund 1947. Carl Bloms Boktryckeri A.B.
 Språkligt bearbetad 2002.*